

Prekinuto djetinjstvo

Travanj je, godine Gospodnje 1992. Proljeće je već naveliko svugdje stiglo. Svugdje, samo ne i na Kupres. Visoravan je to. Surova je tu klima. Možda su i zbog tog ljudi iz tog kraja otporniji. Iako sam tada imala samo devet godina, sjećam se vrlo dobro tog proljeća. Sjećam se ,ama, baš svakog trenutka, svakog dana , a posebno svake noći. To jutro je bilo neobično sumorno i hladno. Cijela moja obitelj i ja smo se sakrili u podrumu kod susjeda jer je cijelim gradom vladala panika, zajedno smo se osjećali sigurnije. Molili smo krunicu. Najednom su upali – prljavi i neuredni srpski vojnici. Psovali su, izgovarali najružnije i najgore riječi. Ja sam se čvrsto stisnula uz mamu, a sestra je bila iza nas. Plakali smo. Brat je bio rame uz rame s ocem. Iako je tek za tri mjeseca trebao postati punoljetan, smatrao se dovoljno odraslim da nas zaštiti. Mama ga je preklinjala da ne ide na stražu s vojnicima. Ali on je ostao neumoljiv. Tata je , da bi je umirio, rekao da će paziti na njega, da neće dopustiti da ide na prvu crtu bojišta. Obećao joj je da će ga čuvati. Sve su nas natjerali da izađemo van, na kišu. Poredali smo se i predavali stvari koje smo imali uza se. Najednom su doveli naše ljude. Svezanih ruku i razoružane. Zarobili su ih. Pogledom sam tražila brata i tatu. Bili su na dnu kolone. Debeli, pijani četnik nasumice je birao muškarce koje će strijeljati. Mi smo plakali i preklinjali. Uperio je pušku u mog oca, a moj je brat, onako junački rekao: „Neka ćaća, ja ću!“ i odveli su ga. Pamtim taj njegov zadnji pogled, taj neki neobični mir u njemu. Odveli su ih i čuli smo samo pucnjeve. Majka se onesvijestila. Preostale muškarce, među kojima je bio i moj otac, sjeli su u neki stari autobus i odvezli ih u nepoznato. Puna dva mjeseca nismo ništa čuli o njima. Nas su odveli u obližnju školu, gdje smo bili par dana, te su nas potom predali na civilnu razmjenu. Majka se preko dana trudila da ne plače, razgovarala bi sa mnom i sestrom. Tješila nas je. Ali zato, kada bi pala noć i kada bi ona bila uvjerena da sestra i ja spavamo, počinjala bi njena agonija. Gotovo svaka noć bi bila ista. Prvo bi tiho šaptala bratovo ime : „Ivane, Ivane“. Izgovarala ga je tako uporno, kao da će, govoreći njegovo ime, natjerati da se vrati. Onda je zazivala tatu, pitala se gdje je on i što li su mu uradili. A ja i sestra smo svaku noć glumile da spavamo. Nakon dva mjeseca, u jednoj vojnoj razmjeni, vratio se i moj otac. Bio je u logoru u Kninu. Izgledao je neprepoznatljivo. Od snažnog muškarca, pretvorio se u oronulog starca. Po cijelom tijelu je imao modrice, ali više od svega bolio je taj njegov tupi pogled. Neko vrijeme je bio s nama, ali je onda opet poželio ići na ratište. Majka je opet plakala i preklinjala, ali uzalud. Sestra je otišla kod tetke u Njemačku naučiti jezik i planirala je tamo raditi. Majka i ja ostale smo same u izbjegličkoj sobi. Živjele smo monotono. Danju bi čekale vijesti s ratišta, a noći su prolazile u majčinoj agoniji. Tata bi ponekad dolazio vikendom. Sa svakim dolaskom kao da je bio stariji par godina. Krivio je sebe što nije održao obećanje majci. Nije zaštitio Ivana. Jedan vikend kada smo nas troje bili zajedno iznenada je došla moja sestra iz Njemačke. Rekla nam je da je trudna i da se udaje. Htjela nam je to osobno reći, a ne preko telefona. Samo jedan kratki trenutak bili smo sretni zbog toga. Odmah je uslijedio hladan tuš. Dečko za kojeg će se udati bio je Srbin. Unatoč tome što je govorila da on i njegovi nisu sudjelovali u ratu, da su cijelo vrijeme bili u Njemačkoj, tata joj je odlučno rekao da ide i da više nije njegova kćer. Rekao joj je da nas je izdala, da su joj oni ubili brata i da je više nikada ne želi vidjeti. A ja? Ja sam bila neopisivo tužna. Nisam htjela izgubiti sestru. Trebala sam je. Trebala sam tu zaštitu i ljubav koju mi majka više nije mogla pružati. Ona se spakirala i vratila nazad u Njemačku.

Uslijedili su dani neopisive tuge. Sada je majka plakala danju i noću. Odbijala je bilo kakvu pomoć i nije htjela ni jesti. Pala je u duboku depresiju. Kada više nismo mogli brinuti o njoj, tata ju je odveo u bolnicu. Smjestili su je na odjel s psihološkim bolesnicima. I tako sam ostala sama u izbjegličkoj sobi. Tata bi vikendom dolazio s ratišta. Nakon samo par mjeseci, iz bolnice su javili da je moja majka preminula. Samo tako, bez dijagnoze, zaspala je i nije se probudila. Ja sam znala dijagnozu, umrla je od tuge. Prošlo je gotovo trideset godina od rata. Moj otac je preminuo prije nekoliko godina. Trudio se biti dobar otac. Radovao se svakom mom uspjehu. Rodila sam mu tri unuka. S njima kao da se vratio u život. Najstarijem sinu dala sam ime Ivan. Sa sestrom se viđam ponekad, a čujemo se gotovo svaki dan. Rat više ne spominjemo. Previše je bolno. Samo ponekad, u isti tren, pođemo plakati; onako kako je plakala naša majka. Pa im izgovaramo imena. Dozivamo ih – Ivana, mater, ćaću. U Kupres rijetko idem. Ali, kad dođe mjesec travanj, nešto me povuče gore. Povuče me na moju Visoravan. Svojim sinovima pričam o ratu. Neka znaju da je Domovinski rat bio obrambeni rat. Pričam im o našim herojima. Želim da moj sin s ponosom nosi ime Ivan. Želim da znaju da je naša domovina krvlju okupana. I želim da, ama baš nikada, ne osjete rat.

Ilijana Nakić, II.2